

sals. Com, si no, es podrien entendre eslògans com el de «Girona m'enamora» o «Barcelona, posa't guapa».

Ara bé, compte amb determinats aspectes del màrqueting, com la publicitat i la retòrica, perquè es pot crear un llenguatge d'imatges i símbols que no siguin un reflex fidel de la realitat. Més aviat, es ten-

deix a utilitzar el màrqueting i la PP com un mirall que selecciona part d'aquesta realitat, la distorsiona, selecciona i realça o millora.

Joan Carles Llurdés

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia

GORE, Albert (1992).

The Earth in the Balance. Ecology and the Human Spirit.

Nova York: Plume Book, 407 p. La traducció castellana fou publicada el 1993 per l'editorial Emecé amb el títol *La tierra en la encrucijada* i té 350 pàgines.

Albert Gore, actual vice-president dels Estats Units d'Amèrica, ja s'havia guanyat des de 1978 un respectable prestigi polític en temes ambientals i d'armament nuclear, quan l'any 1987 va tenir la gosadia de concórrer a les eleccions presidencials amb un programa centrat en els grans problemes ecològics mundials —sense fortuna, naturalment. L'any 1989, quan Gore va començar a escriure *The Earth in the Balance*, duia per tant vint-i-cinc anys bregant en temes ambientals i era senador. Poc després va començar a preparar la campanya que hauria de dur-lo finalment a la Casa Blanca el 1992, de bracet amb el president demòcrata Bill Clinton.

The Earth in the Balance, escrit amb un estil directe i pedagògic alhora, va esdevenir un *best-seller* als EUA durant 1992 i 1993. Constitueix una mena de declaració personal, rellevant no sols per ser-ne l'autor el vice-president dels EUA sinó pels seues ambicions propòsit: «la recerca d'una veritable comprensió de la crisi ecològica global i de com es pot resoldre». Amb un to personal, àdhuc íntim quan parla de si mateix, l'autor entreteixeix relats sobre la recerca de veritats sobre si mateix, sobre «el que estava realment cercant en la meua pròpia vida i el perquè ho cercava» i sobre la recerca sobre les cau-

ses veritables de la crisi ecològica global i dels remeis adients. Gore explica com la causa propiciatòria del llibre fou la situació que va viure a resultes d'un gravíssim accident que va patir un dels seus quatre fills, i que el propòsit més pregon en escriure'l no fou altre que «cercar a fons en el meu cor i el meu cap el desafiament pel qual em sento cridar i alhora armar-me de valor per adoptar un compromís ferm i sense reserves de sortir-me'n». Deixant clar que ha fet tot el possible per «ser honest i veritable», l'autor diu que la seua exposició no és sols «una expressió de les seves creences, sinó d'un pregon compromís amb les mateixes».

Com a llibre implícitament adreçat als ciutadans del seu país, i amb un propòsit didàctic, l'autor usa nombrosos exemples, i referències de la vida política i de la història dels EUA, i estableix curioses i de vegades sorprenents analogies entre diverses crisis i errors històrics i la crisi ecològica contemporània.

The Earth in the Balance consta de tres parts. La primera comprèn una exposició de les «amenaces estratègiques» més rellevants per al Planeta: l'escalfament global, la destrucció de la capa d'ozó estratosfèric, la contaminació i la reducció de recursos hídrics, i l'extinció d'espècies, i n'analitza les conseqüències probables en

comparar-les amb episodis anteriors que hi presenten analogies. Basat en un gran nombre de dades científiques, l'autor indica que la combinació sinèrgica d'aquestes amenaces és la que posa en veritable risc la vida a la Terra, tal com la coneixem.

La segona part del llibre analitza sobretot les arrels econòmiques, filosòfiques i religioses de la crisi ambiental, tot i que també considera altres causes sociològiques, històriques i psicològiques a la llum de la teoria de la informació. El subtítol de l'obra *Ecology and the Human Spirit* correspon a aquesta part. L'autor critica l'economia clàssica per la seva incapacitat de considerar els costos ambientals i l'esgotament dels recursos naturals, així com també l'arrogància de l'economia lliure de mercat. En l'anàlisi de les causes, és remarcable la correlació que estableix entre la crisi espiritual i filosòfica del món occidental i la crisi ecològica global, així com també els arguments que exposa contra aquells que pretenen carregar les culpes de la crisi ecològica a l'herència judeo-cristiana. Gore és una persona religiosa, membre de l'església cristiana Baptista, que deixa clar com integra la seva vida pública i privada en les seves creences religioses, i exposa explícitament el fonament i les ramificacions intel·lectuals, ètiques i morals de la seva fe, establint comparances amb altres religions mundials com ara el Budisme i l'Islam. En clau moral, Gore considera que no actuar —ara mateix— decididament en defensa de la humanitat i de la Terra, ens fa culpables dels pecats d'autocomplaença i tímida, combinats amb una excessiva racionalitat i manca de fe. Per això, considera indispensable que les actituds col·lectives envers el progrés i la tecnologia depenguin de valors espirituals i morals.

A la tercera part, Gore presenta el marc polític de la solució que proposa per superar la crisi ecològica global, el qual es basa a fer de la «salvaguarda del medi ambient el principi organitzatiu central de la nos-

tra civilització». Com era d'esperar, és aquesta la part més discutible de l'obra. Després d'una anàlisi tan extensa —i de vegades pregona— sobre les causes de la crisi ecològica mundial, i després d'una brillant exposició dels principis rectors, sorprèn la simplicitat del programa que presenta per superar la crisi ecològica. Bàsicament es tracta de reformar el sistema de taxes vigent, per tal d'incloure-hi els costos ambientals, gravant les matèries primeres no renovables o les substàncies tòxiques, per exemple, i endegar el que anomena un Pla Marshall Global, mitjançant el qual els països rics ajudarien els pobres a sortir de la seva indigència. És a dir, proposes en sintonia amb les que preconitza el World Watch Institute des de fa temps. L'analogia de la pila de sorra que s'esllavissa en afegir-hi un gra de sorra més il·lustra bé la seva convicció que la suma de petites reformes polítiques pot arribar a capgirar el model de «progrés» injust i insostenible que preval i transformar-lo en un futur en un altre model més just i perdurable.

Tot i el coratge amb què critica els errors passats, Gore evita qüestionar alguns dels valors bàsics de la societat del seu país més difícilment compatibles amb la sostenibilitat, i vigila molt a l'hora d'emprar termes que el fessin aparèixer com a un promotor de reformes radicals. Com a polític conscient de l'art del possibilisme, és possible que l'autor s'autolimités a proposar allò que creia factible defensar en el seu país a curt termini. I pel que hom pot veure ara que ja s'ha escolat més de la meitat del seu mandat, en *The Earth in the Balance* va anar molt més enllà del que el govern actual dels EUA sembla disposat a assumir.

L'apartat d'agraïments és sorprenent per les seves dimensions i revelador pel seu contingut. A banda de familiars i amics, com és habitual, resulta interessant saber que Gore fou aconsellat per deu científics de primera línia, entre els quals Jacques Costeau, Lester Brown, Thomas Lovejoy o

Carl Sagan; que uns altres sis científics de les universitats més prestigioses del país varen llegir i esmenar la penúltima versió del text; que nou investigadors el van ajudar en diverses etapes per realitzar la recerca acadèmica; que tretze experts en diferents àmbits van llegir i esmenar capítols específics; que quinze persones més —entre les quals es comptaven el seu pare i la seva mare— varen llegir i esmenar la totalitat del manuscrit; que dos professionals de la ploma el van ajudar a definir l'estructura i l'estil de l'obra; sense parlar d'aquells que li van facilitar les il·lustracions, les secretàries i altres assistents. És a dir, una forma de treball d'equip, on l'autor actua de director i coordinador, que és tan freqüent als EUA com excepcional a les nostres latituds. Finalment, el llibre

conté un apartat de notes que facilita nombroses indicacions d'interès i una extensa bibliografia, amb més de 150 referències, que comprèn totes les fonts documentals consultades.

The Earth in the Balance és una obra interessant, coratjosa, i agosarada, si es considera qui n'és l'autor, per l'exceptional grau de definició i de compromís personal i polític que comporta. No hi ha cap altre alt càrrec polític dels països que s'autoanomenen desenvolupats que hagi escrit res de comparable. Encara que només fos per això valdria la pena llegir-lo.

Josep Maria Mallarach Carrera
Escola d'Afers Públics i Ambientals
Universitat d'Indiana, EUA

KIRBY, Andrew (1993).

Power/Resistance. Local Politics and the Chaotic State.

Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 179 p.

Andrew Kirby és *Associate Dean of Social and Behavioral Sciences* a la Universitat d'Arizona (USA), on també és catedràtic de geografia i de desenvolupament regional. És el responsable de dues sèries, l'una publicada per l'editorial Routledge (*Advanced Area Studies*) i l'altra per la University of Arizona Press (*Society, Environment, and Place*). Ha escrit o editat més d'una dotzena de llibres i ha estat estretament vinculat (ara una mica menys) a la revista *Political Geography*.

Es tracta, com hom pot deduir a través d'aquesta breu nota biogràfica, d'una persona molt activa, coneixedora, per cert, de la realitat catalana i del qui sempre he admirat una qualitat: el seu especial «olfacte» per endinsar-se en temes innovadors i —el que no és el mateix— la seva especial habilitat per tractar de forma innovadora temes que ja no ho són tant. Vegeu, en aquest últim sentit, la definició d'espai polític que ens proposa a

«Tiempo, espacio y acción colectiva: espacio político/geografía política» (*Documentos d'Anàlisi Geogràfica*, 15, 1989, p. 67-88). Pel que fa a l'encert en la selecció de temes innovadors, només cal fixar-se en dos dels seus últims llibres: *Nothing to Fear: Risks and Hazards in American Society* i el que avui és objecte d'aquesta ressenya. En efecte, *Power/Resistance* és un llibre innovador en geografia política. Es tracta, a grans trets, d'una reflexió serena i meditada sobre l'essència i la presència de —i resistència a— l'estat en les societats occidentals contemporànies des d'una perspectiva espacial. L'argumentació que segueix l'autor és, a grans trets, la següent.

Per comprendre l'evolució històrica i la situació actual de l'estat, com a idea i també com a conjunt d'institucions, hem de situar-lo en el seu context social més ampli possible. Ens adonarem, així, que en la majoria de societats el poder polític i econòmic s'ha desplaçat verticalment, allunyant-